

Rechts: In het begin van de jaren tachtig rolde de Leopard II binnen bij 51, 52 en 53 Pantserinfanteriebrigade.

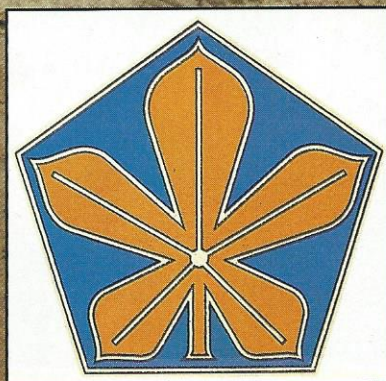
Inzet: Een kastanjeblad vormde het wapenembleem van de Vijfde Divisie.

Einde Koude Oorlog
leidt tot
opheffing Vijfde Divisie

Over en sluiten maar

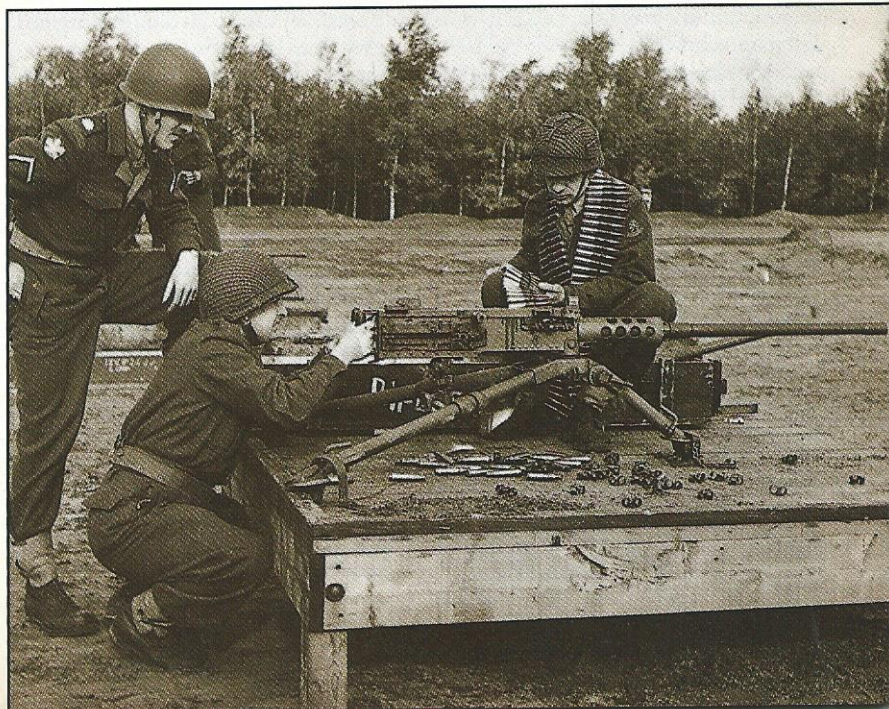
We schrijven 1954. De Koude Oorlog woedt in alle hevigheid. De Navo-lan-den houden rekening met een overrompelende aanval van Iwan en krikken hun defensie-inspanningen op. Tegen die achtergrond biedt ons land het bondgenootschap het vooruitzicht van een veldleger van vijf divisies. Onderdeel daarvan: de mobilisabele Vijfde Divisie. Bijna veertig jaar later stort de Muur ineen en sterft de Koude Oorlog een zachte dood. Aangezien vanuit het Oosten nu weinig militaire dreiging meer te vrezen valt, besluiten de NAVO-partners hun legers drastisch af te slanken. Zo ook Nederland. De Defensienota van 1991, haalt, naast diverse andere landmacht-eenheden, de rode stift door de Vijfde Divisie. Op de negentiende van deze maand gooit haar laatste commandant, brigade-generaal W. Bos, het toegangshek van de ooit 18.000 reservisten sterke club voor eens en altijd in het slot.

Tekst: Jack Oosthoek
Foto's: Hennie Keeris e.a.

Eind 1953, begin 1954: door het afzwaaien van de lichten van '52, ontstaat geleidelijk aan een reservoir aan reservepersoneel. Daarmee kunnen de mobilisabele eenheden van de kersverse Vijfde Divisie mooi worden gevuld. Het fundament van de eenheid ligt er. De ontwikkelingen gaan

vervolgens snel. 1 maart 1954 ziet de kernstaf van de Vijfde Divisie het licht op de Westenbergkazerne te Schalkhaar. Een 'parate hap', evenals de staven van bijvoorbeeld de infanterieregimenten en de divisie-artillerie. Aangezien elke, zichzelf respecterende KL-eenheid een wapenembleem

Onder: Mortieristen 'oude stijl' van de Vijfde Divisie aan de slag.

Links onder: Gehuld in de uitmonstering uit die dagen, ratelen militairen van de Vijfde Divisie er op los met een .50 mitrailleur.

Ondanks de reorganisatieperikelen gaat het personeel van de Vijfde Divisie vrolijk door met oefenen. Zo trekken 51, 52 en 53 Gevechtsgroep naar het Franse La Courtine, waar zij zich onder leiding van de toenmalige divisiecommandant, generaal-majoor G.H. Christan, opscherpen. 1964 is het jaar waarin de divisie opnieuw een verandering te verwerken krijgt, in de vorm van de invoer

bezit, komt de Vijfde Divisie er ook met een op de proppen: een oranje-kleurig, vijfpuntig kastanjeblad op een blauw schild. Ontworpen door de creatieve dienstplichtig korporaal A.A.C. van der Elst.

Naast het regelen van herhalingsoefeningen, beschouwt de Vijfde Divisie oorlogsvoorbereiding tot haar hoofdtaak. Met het oog daarop krijgt zij in 1955 een vak langs de IJssel, tussen Terwolde en Dieren, toegewezen om dat in tijden van crisis te verdedigen. Langs de rivier loopt in die dagen namelijk de NAVO-verdedigingslijn voor wat Nederland betreft. Aangezien de divisiekernstaf zo dicht mogelijk bij het actiegebied wil zitten, verkast hij in 1956 van Schalkhaar naar Apeldoorn. In dat zelfde jaar verdwijnt de in de inleiding van dit verhaal genoemde opzet voor vijf divisies van tafel. In plaats daarvan komt er een legerplan met als speerpunten twee legerkorpsen, waarvan het tweede uit evenzeveel (twee) mobilisabele divisies zou moeten bestaan, en een verhoging van de paraatheid. Aangezien alleen het eerste (parate) legerkorps een haalbare kaart blijkt, wordt de Vijfde Divisie bij nader inzien de enige mobilisabele divisie.

De verandering van koers spruit voort uit de nieuwe Navo-strategie (1958) van voorwaartse verdediging in het toenmalige West-Duitsland. Als gevolg daarvan wordt het idee van de IJssellinie losgelaten en krijgt het prille Eerste Legerkorps een verdedigingsvak achter de rivier de Weser toegewezen. De Vijfde Divisie gaat in het achtergebied van de Northern Army Group (NORTHAG), westelijk van het Dortmund-Ems-kanaal, opereren.

Vrolijk

Wie denkt dat dit de laatste reorganisatie van de divisie betekent, zit eraan. Zo smelten in 1961 het Commando Reservestrijdkrachten, waarvan de Vijfde Divisie dus deel uitmaakt, en het Nederlands Logistiek Steun Commando samen tot de Ondersteuningsstrijdkrachten (OSK). In die *move* wordt de commandant van de divisie eerste man van het OSK.

ring van de zogeheten Landcent-organisatie. De brigades krijgen dan met een vaste samenstelling te maken in plaats van gevechtsgroepen. Daar overheen komt nog eens de verdwijning van de Ondersteuningsstrijdkrachten ten gunste van het Commando Operationele Mobilisatievoorbereiding (Co-OMV). Deze laatste club wordt tevens tot kernstaf van de Vijfde Divisie gebombardeerd. De divisie zelf komt, net als de overige Nederlandse Navo-eenheden, onder de hoede van het Eerste Legerkorps (1 LK). De reden van al deze wijzigingen: de Navo wil haar stelsel van voorwaartse verdediging perfectioneren. Als stap daarin krijgt 1 LK een nieuw verdedigingsvak bij de grens

Reservisten melden zich voor de menigeen welbekende oefening Donderslag.

tussen het toenmalige Oost- en West-Duitsland toebedeeld, terwijl de Vijfde Divisie de beveiliging van het achtergebied van het Eerste Legerkorps en de Weserovergangen voor haar rekening neemt.

Gunstig voor het voortbestaan, maar het neemt één frustratie niet weg: het project Mechanisatie en Motorisering omvat helaas alleen de zes brigades van 1 LK. Zodoende blijft 5 div voorlopig een ouderwetse infanteriedivisie met slechts statische taken in de 'achtertuin' van het Eerste Legerkorps.

Optimisme

Pas na 1967, het jaar waarin de NAVO met de nieuwe strategie van *flexible response* komt, gloort er voor de Vijfde Divisie licht aan de mechanisatiehorizon. Het optimisme smelt echter snel weer weg, want de kas waaruit de ingreep moet worden be-

taald, blijkt leeg. Vrees voor opheffing van de divisie steekt vervolgens de kop op en dat zal voorlopig zo blijven. Alsof er niets aan de hand is, versterkt zij zich begin jaren zeventig echter gewoon met nieuwe Leopard tanks. Ook de reorganisatiemolen draait op volle toeren door. Zo moet het Commando Operationele Mobilisatievoorbereiding, waar zoals gemeld de kernstaf van de Vijfde Divisie huist, in 1970 wijken voor het Commando Herhalingsoefeningen (Cohhon).

Op 18 mei 1974 lijkt het doek definitief te vallen, wanneer het kabinet Den Uyl besluit de Vijfde Divisie te schrappen. Na een ware vloedgolf van protesten komt de regering later terug op haar besluit. Sterker nog: zij besluit de eenheid te mechaniseren en te herstructureren naar het voorbeeld van de Eerste en Vierde Divisie. Weg onzekerheid! Onder de titel operatie

Omega gaat de herstructurering in 1975 lopen om in 1979 te worden voltooid.

Resultaat: verdwijning van onder meer twee infanteriebrigades en opheffing of overheveling van de divisietroepen naar 1 LK. Daarnaast wipt de kernstaf over van Apeldoorn naar Stroe.

In 1979 valt de Vijfde Divisie opnieuw ten prooi aan herstructurering als gevolg van (weer) een koersombuiging bij het Eerste Legerkorps. Of dat nog niet genoeg is, moet zij ook nog eens een mobilisatieplan 'nieuwe stijl' doorvoeren, dat bekend zou worden als de (voorlopig in de ijskast geplaatste) oefening Donderslag.

In het begin van de jaren tachtig krijgt de divisie opnieuw een berg werk te verzetten. 51, 52 en 53 Pantserluchtdeelartilleriebatterij worden geboren en de Centurion 'zwaait' af om plaats te maken voor de Leopard II. De eerste exemplaren stromen in bij de twee tankbataljons van 51 Pantserbrigade. Verder krijgen 52 en 53 Pantserinfanteriebrigade de beschikking over de Leopard 1-Verbeterd en doet een nieuwe colonne YPR's haar intrede. Dan, op het top punt van haar kracht, komt er een abrupt einde aan de 'carrière' van de Vijfde Divisie. Want met de 'happy ending' van de confrontatie tussen Oost en West neemt ook de behoefte aan acteurs af. Maar de rol die 5 div in de Koude Oorlog heeft gespeeld, is een, voor Nederland, onmisbare geweest. ■

*De opheffing van de Vijfde Divisie per 19 mei gaat gepaard met een reünie, die zelfde dag, op de generaal-majoor Kootkazerne in Garderen. Tevens kunnen dan oude uniformen, gevechtsskleding/uitrusting uit het verleden en bedden en historische voertuigen worden bezichtigd. Welkom bij de reünie is al het voormalig beroeps- en reservepersoneel (zonder partner), dat sedert 1954 bij de staf en de stafcompagnie van de divisie heeft gediend. Meer informatie via telefoonnummer 05776-7416 of *06-530-7416.*